

تجربه زیسته دانشجویان متأهل دانشگاه تهران از هم‌زمانی تحصیل و ازدواج: یک مطالعه پدیدارشناسی

سمیه شاهمرادی^۱، الهه زنده‌دل کلاتی^۲، فائزه روشن^۳

چکیده

ازدواج همواره یکی از ابعاد مهم و جزئی جدایی‌ناپذیر از زندگی انسان‌ها بوده و در طول تاریخ دستخوش تغییرات مختلف و متأثر از عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع بوده است. امروزه ازدواج هم‌زمان با تحصیل در زندگی برخی از دانشجویان مشاهده می‌شود. بنابراین، درک تجربه زیسته این افراد از این هم‌زمانی، به منظور ارائه اطلاعات مناسب برای کشف و بررسی نقاط قوت و آسیب‌ها و طراحی مداخلات مربوط و قابل قبول مورد نیاز است. مطالعه حاضر با هدف تبیین تجارب زیسته دانشجویان از هم‌زمانی تحصیل و ازدواج انجام شد. در این مطالعه کیفی با رویکرد پدیدارشناسی، ۱۴ دانشجوی متأهل دانشگاه تهران برای شرکت در مطالعه با نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده و سپس از روش تحلیل مضمون برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که هم‌زمانی تحصیل و ازدواج دارای چهار مقوله اصلی شامل پیش‌نیازها، ابعاد مثبت و رشدیافتگی، چالش‌ها و راهکارها بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که هم‌زمانی ازدواج و تحصیل دارای جنبه‌های مثبتی است که می‌تواند کمک‌کننده و رشددهنده باشد. از طرفی، این هم‌زمانی چالش‌هایی را نیز دربر داشته که حمایت زوجین از یکدیگر و وجود شبکه حمایتگر در زندگی آن‌ها می‌تواند بار آن را کم‌تر کرده و به جوانان در غلبه بر مشکلات و چالش‌ها کمک کند.

واژه‌های کلیدی: ازدواج، تحصیل، دانشجویان متأهل، مطالعه پدیدارشناسی، تجربه زیسته، دانشگاه.

۱. استادیار گروه مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
(نویسنده مسئول) (s.shaahmoradii@ut.ac.ir)

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Lived experience of married students of the University of Tehran from the simultaneity of study and marriage: A phenomenological study

Somayeh Shahmoradi¹

Elahe Zendedel Kalati²

Faeze Roshan³

Abstract

Marriage has always been one of the most important and inseparable aspects of human life and has undergone various changes throughout history and is influenced by social, economic and cultural factors of societies. Today, marriage is seen in the lives of some students while studying. Therefore, understanding the lived experience of these people is needed in order to provide appropriate information to discover and examine the strengths and weaknesses and design appropriate and acceptable interventions. The aim of this study was to explain the lived experiences of students who get married simultaneously as they study. In this qualitative study with phenomenological approach, 14 married students of the University of Tehran were selected to participate in the study by available sampling. To collect data, semi-structured interviews were used and then thematic analysis method was used to analyze the data. The results showed that the experience of "education at the same time as marriage" had four main categories including: prerequisites, positive dimensions and development, challenges and solutions. The results of the present study showed that the simultaneity of marriage and education has positive aspects that can be helpful and cause growth. On the other hand, this simultaneity also includes challenges that couples' support for each other and the existence of a support network in their lives can reduce its difficulty and help young people to overcome problems and challenges.

Key words:, education, lived experience, marriage, married students, phenomenological study, university.

-
1. Assistant Professor. Department of counseling, faculty of psychology and education, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding author: s.shaahmoradii@ut.ac.ir)
 2. M.A. student in Family Counseling. Department of Counseling, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran.
 3. M.A. student in Family Counseling. Department of Counseling, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran.

مقدمه

ازدواج از ابتدا در زندگی بشر وجود داشته و یکی از ارکان مهم زندگی بشر بوده است. ازدواج امری جهانی است که در تمام جوامع و تقریباً در طول تاریخ وجود داشته است و به مجموعه نیازهای اساسی انسان پاسخ می‌دهد (ایمان‌زاده و علی‌پور، ۱۳۹۵). ازدواج قراردادی است که به سبب آن، زن و مرد در زندگی با یکدیگر شریک و متحد می‌شوند و خانواده‌ای را تشکیل می‌دهند (صفایی و امامی، ۱۳۷۶). ازدواج قراردادی اجتماعی است که در لوای آن زن و مرد تصمیم می‌گیرند بر مبنای تعهدات قانونی، مذهبی و اخلاقی با یکدیگر به منزله زن و شوهر زندگی کنند (دیکسون^۱، ۲۰۱۳). آرامش و آسایش، پیشرفت فردی و اجتماعی، تأمین نیازهای جنسی، بقای نسل و تأمین نیازهای روانی از نتایج ازدواج بوده که پیامد آن در سطح گسترده‌تر، رواج سلامت فردی و اجتماعی است. عدم برآورده شدن صحیح و به موقع نیازها، ضررهای جبران‌ناپذیری را به فرد و اجتماع وارد می‌کند (رابل^۲، ۲۰۰۴). وضعیت تأهل بر بهداشت روانی و میزان بستری شدن در بیمارستان‌های روانی تأثیر دارد. به نظر می‌رسد افراد متأهل با خطر کم‌تری برای ابتلا به بیماری روانی روبه‌رو هستند. مطلقه‌ها و بیوه‌ها در معرض خطر جدی ابتلا به بیماری‌های روانی قرار دارند و افراد مجرد جایی بین متأهل‌ها و مطلقه‌ها قرار می‌گیرند (اسکندری، ۱۳۹۶). با این حال، ازدواج و تشکیل خانواده معمولاً با موانعی روبه‌رو است، از جمله نداشتن شغل و ثبات شغلی، ترس از مشکلات پس از ازدواج، مشکل مسکن، عدم آشنایی پیش از ازدواج، وابستگی به خانواده، محدود شدن آزادی‌های فردی، آداب و رسوم پیچیده، و ضعف مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی (بهراری، ۱۳۸۶).

در دهه‌های اخیر، بیشتر جوامع در بیشتر کشورهای دنیا پس از رنسانس، با تغییرات زیادی در زمینه اجتماع، خانواده و سبک زندگی روبه‌رو شده‌اند. در سایه این تحولات در دهه‌های اخیر، تغییر در الگوهای ازدواج، بی‌رغبتی به ازدواج، ازدواج در سنین بالا و یا مجرد دائمی، افزایش چشمگیری داشته است. در واقع، الگوهای ازدواج تغییر اساسی کرده‌اند (جونز^۳، ۲۰۰۴). کشور ایران همچون سایر کشورهای جهان سوم، در مرحله گذر از سنت به مدرنیته است که با تغییرات اجتماعی و فرهنگی وسیعی در همه پدیده‌های

1. Dixon
2. Rubel
3. Jones

اجتماعی از جمله ازدواج و همسرگزینی روبه‌رو است. افزایش سن ازدواج و رواج خزنده ازدواج سفید در برخی از کلان‌شهرها از جمله تغییرات مهم جامعه ایرانی در زمینه ازدواج در دهه‌های اخیر بوده است (آزاد ارمکی، ۱۳۹۷). افزایش ورود دختران و زنان جوان به دانشگاه‌ها و گرایش گسترده آن‌ها به ادامه تحصیل و ورود به بازار کار، به تغییرات و پیامدهای مهم اجتماعی منجر شده و ازدواج و تشکیل خانواده از این پیامدهای بی‌نصیب نمانده است. در دهه‌های اخیر، دختران با انبوهی از پدیده‌های نوظهور که بیشتر پیامد مدرنیته و جهانی شدن است، روبه‌رو شده‌اند، مانند دستیابی به تحصیلات عالی، تنوع روابط بین نسل‌ها و جنسیت‌ها، ظهور فرصت و آرزوهای جدید برای انتخاب شریک زندگی، تغییرات در قوانین ازدواج و طلاق، اعطای حقوق جدید به زنان، افزایش درخور ملاحظه نرخ طلاق و درنهایت ورود و مشارکت زنان در بازار کار (عباس‌زاده و نیکدل، ۱۳۹۵). برخی از جوانان در مسیر زندگی خود، «هم‌زمانی ازدواج و تحصیل» را انتخاب می‌کنند و نیل به اهداف علمی و تحصیلی خود را در کنار ازدواج و تشکیل خانواده به پیش می‌برند، اما زندگی دانشجویی فراز و نشیب‌ها و شرایط خاص خود را دارد و دانشجویان معمولاً با عوامل استرس‌زای مختلفی روبه‌رو می‌شوند، مانند ارزیابی مداوم، استرس برای کسب نمرات خوب، لزوم مدیریت زمان، تکالیف نامشخص، کار سنگین، ناخوشایند بودن کلاس‌های درس و ارتباط با خانواده و دوستان (آدیابو^۱، ۲۰۰۶). تداخل فعالیت‌های درسی و تحصیلی با زندگی مشترک ممکن است هم تجارب مثبت و هم تجارب منفی به دنبال داشته باشد. پژوهش غنیمتی و مهدوی (۱۳۸۷) نشان می‌دهد که ازدواج تأثیر مثبت بر روی کیفیت زندگی دانشجویان دارد و حفظ، تقویت و تداوم ازدواج‌های دانشجویی لازم است. با این حال، یکی از چالش‌های دانشجویان متأهل، فشار تحصیلی است. این افراد به منزله یک دانشجوی، وظایف و مسئولیت‌هایی علاوه بر نقش همسری نیز دارند (خلجی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۷). دانشجویان برای ایفای هم‌زمان دو نقش با فشار نقش همسری، فشار نقش مادری/فرزندداری، ضعف حمایت خانوادگی و نقش منفی خانواده به منزله شرایط علی مؤثر در تعارض نقش تحصیلی و نقش خانوادگی مواجه‌اند، آن‌ها در اثر این هم‌زمانی ایفای نقش‌ها، دچار اضافه‌بار نقش و تعهداتی متفاوت می‌شوند که تضادهای زمانی، مکانی و انرژی را ایجاد می‌کنند. استراتژی برخی دانشجویان در رویارویی با تعارض نقش

تحصیلی و خانوادگی، تقسیم کار مجدد در خانه و جلب حمایت خانواده بوده است (بلالی و همکاران، ۱۳۹۶). همچنین، نتایج پژوهش طیبی‌نیا و رحمانی (۱۳۹۶) نشان می‌دهد که زنان برای انجام تعاملات تحصیلی ایدئال تلاش می‌کنند و خواهان جلب رضایت استادان هستند، ولی با توجه به اینکه زنان هم‌زمان نقش‌های متعددی دارند، بی‌گمان فشار نقش به کاهش کیفیت امور تحصیلی در این زنان انجامیده و مصادیق اعتراض و شکایت استادان از کم‌کاری دانشجویان، موفقیت کم‌تر این زنان در حوزه تحصیلی را نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد اگر مسئولان و برنامه‌ریزان در زمینه ازدواج جوانان و محدودیت‌ها، انتظارات و نیازهای واقعی پیش‌آمده پس از ازدواج، درک و فهم عمیق و واقعی داشته باشند، قادر خواهند بود تصمیمات و اقدامات خود را هر چه بیشتر مرتبط با واقعیات اتخاذ کنند و به طور مناسب به آن‌ها جهت دهند؛ این در حالی است در کشور به این امر مهم کم‌تر پرداخته شده است. بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال مطالعه تجربه زیسته دانشجویان متأهل از هم‌زمانی تحصیل و ازدواج بود تا به این پرسش اساسی پاسخ دهد که دانشجویان متأهل چه تجربیاتی از این هم‌زمانی داشته‌اند؟

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش

پژوهش حاضر به روش کیفی با رویکرد پدیدارشناسی انجام شد. در این پژوهش بر توصیف آنچه افراد بیان می‌کنند تمرکز می‌شود تا به کشف پدیده‌های تازه منجر شود (اسپیزال^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). در این پژوهش بر اساس هدف، شرکت‌کنندگان از بین جامعه دانشجویان زن و مرد متأهل دانشگاه تهران که ملاک‌های ورود به مطالعه را داشتند، انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به مطالعه عبارت بودند از: عدم وجود سابقه اختلالات و بیماری‌های روانی خاص، توانایی و امکان برقراری ارتباط مناسب، تمایل به شرکت در پژوهش و بازگو کردن تجربیات خود در این زمینه. برای انتخاب شرکت‌کنندگان از شیوه نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد و فرایند انتخاب افراد نیز تا زمانی ادامه پیدا کرد که در جریان کسب اطلاعات، هیچ داده جدیدی پدیدار نشد، یعنی جمع‌آوری داده‌ها تا حصول

اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت و در نهایت، تعداد مشارکت‌کنندگان به ۱۴ نفر رسید. به طور معمول در پژوهش‌های پدیدارشناسی، اندازه نمونه کوچک و به طور تقریبی بین ۶ تا ۱۵ نفر است (دنزین و لینکلن، ۲۰۰۵). ابزار گردآوری اطلاعات شامل مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته بود. مصاحبه‌ها با یک پرسش کلی در مورد تجارب هم‌زمانی تحصیل و ازدواج افراد شروع شد. پرسش‌های پیگیری برای اخذ اطلاعات غنی‌تر و وارد شدن به عمق تجربیات آن‌ها در مورد پدیده مورد نظر نیز در حین مصاحبه پرسیده شد. برای مثال «ممکن است در این باره بیشتر توضیح دهید». به منظور رعایت اصول اخلاقی، به آن‌ها اطمینان داده شد که تمام مشخصات آن‌ها محرمانه باقی خواهد ماند و حق انصراف در تمام فرایندها پژوهش به آن‌ها داده شد. مدت زمان مصاحبه‌ها بیشتر بین ۴۰ تا ۷۵ دقیقه متغیر بود. برای تحلیل داده‌ها در مرحله کدگذاری اولیه، فهرستی اولیه از ایده‌های موجود در داده‌ها جمع‌آوری و نکات قابل توجه آن‌ها تهیه شد. در مرحله جست‌وجو و شناخت مقوله‌ها، کدهای مختلف در قالب مقوله‌ها مرتب شده و همه داده‌های کد گذاشته شده مرتبط با هر یک از مقوله‌ها گردآوری و تجزیه و تحلیل شد و به نحوه ترکیب و تلفیق کدهای مختلف توجه شد. سپس، طی مرحله ترسیم شبکه مقوله‌ها، پژوهشگران مجموعه‌ای از مقوله‌ها را انتخاب و آن‌ها را پالایش کردند. در نهایت، در مرحله تحلیل شبکه مقوله‌ها، یک مجموعه رضایت‌بخش از مقوله‌ها به دست آمده و داده‌ها براساس آن تحلیل و گزارش شد.

یافته

میانگین سن مشارکت‌کنندگان، ۲۸ سال و میانگین مدت ازدواجشان، ۳٫۹۲ سال بود. جنسیت، رشته و مقطع تحصیلی، شغل و تعداد فرزندان آن‌ها متغیر بود. درآمد مشارکت‌کنندگان بین صفر تا پنج میلیون تومان متغیر و بیشتر آن‌ها کم‌درآمد و یا بیکار بودند و معمولاً از سوی خانواده پشتیبانی می‌شدند. از میان ۱۴ نفر مشارکت‌کننده، فقط ۶ نفر فرزند داشتند و دین تمام شرکت‌کنندگان اسلام بود. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول ۱ اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

کد	سن	سن همسر	جنس	مدت ازدواج	فرزند	مقطع تحصیلی	رشته تحصیلی	شغل خود	شغل همسر	نوع سکونت	محل سکونت والدین	همسر دانشجوی است
۱	۲۵	۳۰	زن	۴	۰	دکتری	دامپزشکی	دانشجو	کارمند	منزل شخصی	آمل	دانشجوی دکتری
۲	۲۸	۳۱	زن	۷	۱	لیسانس	علوم تربیتی	خانه‌دار	آزاد	منزل شخصی	مشهد	خیر
۳	۲۴	۲۹	زن	۵	۱	ارشد	مشاوره	معلم	کارمند	منزل شخصی	اصفهان	خیر
۴	۲۹	۲۶	مرد	۱	۰	ارشد	مدیریت	معلم	معلم	خوابگاه متأهلان	سنندج	خیر
۵	۲۱	۲۵	زن	۱	۰	لیسانس	مشاوره	دانشجو	معلم	منزل اجاره‌ای	تهران	دانشجو ارشد
۶	۲۵	۲۶	زن	۳	۱	ارشد	مشاوره	دانشجو	آزاد	منزل شخصی	تهران	خیر
۷	۲۳	۲۹	زن	۴	۰	لیسانس	علوم زمین	مربی زبان	آزاد	خوابگاه متأهلان	تهران	خیر
۸	۴۳	۴۶	زن	۷	۱	لیسانس	فلسفه	دانشجو	معلم	منزل شخصی	شهرستان	دانشجو دکتری
۹	۲۳	۲۹	زن	۶	۱	ارشد	تربیت بدنی	دانشجو	معلم	منزل اجاره‌ای	مشهد	دانشجوی دکتری
۱۰	۳۰	۲۷	زن	۳	۰	دکتری	ادیان و عرفان	دانشجو	دانشجو	خوابگاه متأهلان	تهران	دانشجوی ارشد
۱۱	۳۵	۳۰	مرد	۵	۲	ارشد	مهندسی	شاغل	خانه‌دار	منزل اجاره‌ای	خراسان جنوبی	خیر
۱۲	۲۹	۲۳	مرد	۴	۰	دکتری	مدیریت	شاغل	دانشجو	خوابگاه متأهلان	گیلان	دانشجوی ارشد
۱۳	۲۷	۲۰	مرد	۱	۰	ارشد	روان‌شناسی	شاغل	دانشجو	خوابگاه متأهلان	تهران	دانشجوی کارشناسی
۱۴	۳۴	۲۸	مرد	۴	۱	لیسانس	ادبیات	شاغل	خانه‌دار	منزل اجاره‌ای	شیراز	دانشجوی کارشناسی

به منظور پاسخ‌دهی به پرسش‌های مطرح شده درخصوص تجربه زیسته دانشجویان متأهل دانشگاه تهران از هم‌زمانی تحصیلات و ازدواج و تحلیل داده‌های کیفی (متون مصاحبه)، پژوهشگران از تکنیک تحلیل مضمون (تم) استفاده کردند. به این صورت که پس از گردآوری داده‌های کیفی و پیاده‌سازی محتوای مصاحبه‌ها، به منظور سازمان‌دهی و دستیابی به مقوله‌ها، متون مصاحبه‌ها به صورت کدگذاری باز و محوری تحلیل شد. در راستای اکتشاف مؤلفه‌های موردنظر تعداد ۱۲۸ کد شناسایی و کدهای مشابه در یک طبقه قرار داده شد. در نهایت، برای هر طبقه عنوانی که بیانگر کل کدهای همان طبقه باشد، انتخاب شد. در جدول ۲ با توجه به اهمیت فرایند دستیابی به مؤلفه‌های اصلی پژوهش، به گزاره‌های کلامی، کدها (مقوله‌ها) اولیه و مقوله‌های شناسایی شده، اشاره شده است.

جدول ۲ نمونه کدگذاری باز و محوری تجربه زیسته دانشجویان از هم‌زمانی تحصیلات و ازدواج

مقوله‌ها	مفاهیم	نمونه کدهای باز استخراج شده	کدهای مصاحبه‌شوندگان
	مدارا و سازگاری	در زندگی مسائل و مشکلاتی وجود دارد که اولین قدم در حل این مسائل اینکه روحیه سازگاری و مدارا را در خودت تقویت کنی.	۱۲، ۱۰، ۸، ۳، ۱
	صبر	با افزایش دغدغه‌ها و مسئولیت‌ها باید توان صبر و شکیبایی را داشته باشی و تسلیم مسائلی که بر سر راه زندگی‌ات قرار می‌گیرد نشوی.	۱۰، ۹، ۸، ۴
پیش‌نیازها	تعهد	ازدواج نیازمند تعهد است که به معنای وفاداری، صداقت و اعتماد متقابل هست و به نظر بنده این ویژگی‌ها اساس و پایه یک زندگی پایدار می‌تواند باشد.	۸، ۷، ۶، ۵، ۲، ۱ ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۱۰
	همکاری و درک متقابل	با همدلی سعی کنیم چالش‌ها را رفع کنیم و در وظایف با یکدیگر همکاری لازم را داشته باشیم. به نظر من مهم‌ترین عامل درک متقابل است.	۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ ۱۱، ۷
ابعاد مثبت و رشد‌یابی	استقلال و هویت‌یابی	احساس می‌کنم بعد از ازدواج استقلال فکری دارم و هویت‌ام رشد کرده است.	۸، ۶، ۱۰، ۵، ۱
و رشد‌یافتگی	هدف‌دار شدن زندگی	اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت‌ام با ازدواج کاملاً مشخص شده‌اند.	۱۲، ۸، ۵، ۳، ۲، ۱

مقوله‌ها	مفاهیم	نمونه کدهای باز استخراج شده	کدهای مصاحبه‌شوندگان
تقویت انگیزه و تلاش	وقتی که هر دو دانشجو هستیم از یکدیگر انگیزه می‌گیریم و یکدیگر را برای ادامه تحصیل تشویق می‌کنیم.	۱، ۵، ۸، ۹، ۱۳، ۱۲	
افزایش اعتماد به نفس و شادمانی	از وقتی که ازدواج کردم در درس‌هایم موفق‌تر شده‌ام، از وضعیت ظاهری‌ام رضایت بیشتری دارم و احساس می‌کنم همسرم خیلی در این زمینه کمک‌کننده بوده است.	۵، ۹، ۶، ۸	
تأمین جنسی	ازدواج به موقع، سبب جلوگیری از انحرافات جنسی می‌شود.	۱۴، ۱۲، ۱۱	
تمرکز ذهنی	ازدواج سبب افزایش تمرکز بنده در تمام کارها و وظایف‌ام شده و دیگر چیزهای بی‌ارزش و بی‌مورد ذهنم را به خود مشغول نمی‌کند.	۹، ۶، ۲	
کسب آرامش و امنیت	با ازدواج، با آرامش روانی بیشتری می‌شود به تحصیل پرداخت.	۱۱، ۹، ۵، ۴، ۱، ۱۲	
تأمین عاطفی	تأمین عاطفی و محبت متقابل بین زوجین آرامش‌دهنده است و سبب افزایش کارآیی افراد می‌شود.	۱۰، ۸، ۷، ۵، ۱، ۱۲	
رهایی از تنهایی و احساس تعلق داشتن	یکی از نیازهای اساسی انسان احساس تعلق است. با ازدواج این نیاز به خوبی ارضا می‌شود و احساس تنهایی نمی‌کند.	۸، ۷، ۶، ۴، ۲، ۱، ۱۳، ۱۲، ۱۰، ۹	
استفاده از تجربیات تحصیلی	می‌توانیم از تجربیات یکدیگر در زمینه تحصیل استفاده کنیم و این سبب رشد تحصیلی هر دوی ما می‌شود.	۱۴، ۱۳، ۱۲، ۸، ۱	
استفاده از آموزه‌های تحصیلی در زندگی	همیشه سعی کرده‌ایم از آنچه آموخته‌ایم به درستی در زندگی شخصی‌مان استفاده کنیم و خیلی مواقع کمک‌کننده بوده است، تحصیل سبب می‌شود فکر بازتر و تحلیل بهتری از مشکلات و مسائل داشته باشی و بدانی در زندگی چگونه رفتار کنی.	۱۳، ۱۴، ۱۰، ۸، ۱	

ادامه جدول ۲

مقوله‌ها	مفاهیم	نمونه کدهای باز استخراج شده	کدهای مصاحبه‌شوندگان
	شناخت بهتر یکدیگر	زمانی که در دانشگاه باهم سپری می‌شود سبب می‌شود فرصت مناسب برای شناخت یکدیگر داشته باشیم.	۱، ۵، ۸، ۹، ۱۰
	اشتغال	نبود کار و یا داشتن کار پاره‌وقت به دلیل حقوق بسیار ناچیز کفاف خرج‌های زندگی را نمی‌دهد. گاهی مجبوری شغلی را انتخاب کنی که هیچ ربطی به تخصص و تحصیلاتت ندارد.	۷، ۱۱، ۱۲، ۱۳
	هزینه‌ها	مشکلات معیشتی و اقتصادی فراوانی را به خصوص در این تورم جامعه تحمل می‌کنیم و مجبوریم بیش از اندازه برای گذراندن زندگی قناعت کنیم.	۵، ۶، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳
چالش‌ها	مسکن	هزینه خرید خانه، رهن خانه و کرایه‌ها بسیار بالاست و با وجود مشکلات اشتغال و هزینه‌ها نمی‌توان از عهده آن‌ها برآمد. از وقتی ازدواج کرده‌ایم چندین خانه عوض کرده‌ایم، چون نه پول رهن داریم و نه می‌توانیم اجاره سنگین بدهیم.	۵، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴
	فرزنددار شدن	یکی از چالش‌های اساسی من نگهداری و تربیت فرزندم در کنار تحصیل و اداره کردن زندگی‌ام بود.	۲، ۳، ۶، ۸، ۹
	فشار تحصیلی	من به منزله یک دانشجو وظایف و مسئولیت‌هایی علاوه بر نقش همسری دارم و آموزش دانشکده و استادان اصلاً منو درک نمی‌کنند. واقعاً بریدم؛ درس، کار، همسر بودن در کنار هم بسیار مشکل و طاقت‌فرساست.	۳، ۷، ۱۱، ۱۲، ۱۴
	افزایش مسئولیت‌ها	بعد از ازدواج علاوه بر نقش دختر یا پسر بودن، نقش‌های اجتماعی دیگه‌ای را هم باید پذیری، مثل همسر بودن، داماد یا عروس بودن، مادر بودن و....	۱، ۲، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴

ادامه جدول ۲

مقوله‌ها	مفاهیم	نمونه کدهای باز استخراج شده	کدهای مصاحبه‌شوندگان
	استرس و اضطراب	به دلیل افزایش مسئولیت‌ها، وظایف و فشار تحصیلی و کاری گاهی اوقات دارای استرس و اضطراب می‌شدم و این زمینه را برای بحث و جدل ایجاد می‌کرد.	۶، ۹، ۱۰
	عذاب وجدان و افسردگی	به دلیل ناتوانی در انجام بعضی از وظایف به دلیل حجم بالای کارها دچار عذاب وجدان و افسردگی شده‌ام.	۲، ۳، ۶
	فشار اجتماعی	فشارهایی که در جامعه ما و از طریق اطرافیان به زوجین تحمیل می‌شود خیلی از نظر روانی فرد را به هم می‌ریزد، مثلاً اصرار به اینکه، کی عروسی می‌کنید، کی بچه دار می‌شوید، اینقدر درس خواندی خانه دار شوی، بعد از این همه درس خواندن چه کاره‌ای.	۲، ۵، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲
	ارائه تسهیلات سازمانی و دولتی	ارائه خوابگاه متاهلی، اعطای ودیعه و وامی به دانشجویان تا بتوانند مثلاً در تهیه مسکن از آن استفاده کنند و یا ارائه بن ارزاق برای تهیه مایحتاج زندگی‌شان.	۳، ۹، ۱۱
	مدیریت زمان و برنامه‌ریزی	افزایش مسئولیت‌ها که در نتیجه ازدواج و تحصیل هم زمان پیش آمده، نیازمند یک برنامه‌ریزی دقیق هست تا بتوان به خوبی همه نقش‌ها را ایفا کرد.	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲
راهکارها	قناعت و برنامه‌ریزی مالی	با توجه به شرایط اقتصادی فعلی جامعه، بهتر است که هر دو نفر تا جایی که امکان دارد اشتغال داشته باشند و یا با قناعت و برنامه‌ریزی مالی و جلوگیری از مخارج اضافی بتوان مشکلات اقتصادی را مدیریت کرد.	۲، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲
	حمایت خانواده‌ها	خانواده‌ها از نظر مالی و یا مثلاً در نگهداری فرزند یا اداره امور منزل، فرزندانشان را یاری کنند.	۱، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱

ادامهٔ جدول ۲

مقوله‌ها	مفاهیم	نمونهٔ کدهای باز استخراج‌شده	کدهای مصاحبه‌شوندگان
حمایت و همکاری اساتید دانشگاه	اگر اساتید شرایط یک دانشجو که علاوه بر تحصیل باید اشتغال داشته باشد، نقش دلسوزانه‌ی مادر، پدر و همسر را ایفا کند، درک کنند و سخت‌گیری کم‌تری را نسبت به این افراد اعمال کنند، فشار تحصیلی کم‌تری را تحمل خواهند کرد.	۸، ۱۱، ۱۲، ۱۴	
راهنمایی مشاوران با تجربه	در چالش‌هایی که با آن‌ها مواجه بوده‌ام مثل فرزنددار شدنم و یا اختلافات و یا برنامه‌ریزی که لازم بود انجام بدم، استفاده از مشاوره خیلی برایم کمک‌کننده بود.	۶، ۸، ۱۰، ۱۲	

براساس یافته‌های جدول ۲، مقوله‌های اصلی پژوهش حاضر عبارت‌اند از: (۱) پیش‌نیازها، (۲) ابعاد مثبت و رشدیافتگی، (۳) چالش‌ها و (۴) راهکارها. هر یک از این مقوله‌ها در ادامه بررسی شده است.

برای ارزشیابی کیفیت یافته‌ها از روش‌هایی استفاده شد، از جمله اینکه پژوهشگران از دو متخصص به منزلهٔ ناظر خارجی در فرایند پژوهش کمک گرفتند. همچنین، از طریق خود مصاحبه‌شوندگان اعتبار یافته‌ها ارزیابی شد. نتایج به دست آمده با مصاحبه‌شوندگان در میان گذاشته شد و نظر آن‌ها در مورد مطابقت نتایج با نظرات و دیدگاه‌های آن‌ها سنجش شد و در نهایت، تأیید شد. جدول ۳ به طور خلاصه چهار معیار استفاده‌شده برای ارزشیابی پژوهش‌های کیفی را که با چهار معیار پژوهش‌های کمی پیوند داده شده است نشان می‌دهد.

جدول ۳ آماره‌های مربوط به ارزشیابی کیفیت (قابلیت اعتماد) یافته‌ها

معیار پژوهش کمی	معیار پژوهش کیفی	تعریف	شیوهٔ اطمینان از کیفیت
روایی درونی	قابلیت باور	میزانی که نشان می‌دهد تفسیرها تحت تأثیر اطلاعات نادرست یا طفره رفتن مصاحبه‌شوندگان قرار نگرفته است	بازبینی مشارکت‌کنندگان و یک نفر متخصص در زمینهٔ خانواده و زوجین، بازبینی مکرر، مشاهدهٔ مداوم

ادامه جدول ۳			
معیار پژوهش کمی	معیار پژوهش کیفی	تعریف	شیوه اطمینان از کیفیت
روایی بیرونی	قابلیت انتقال	میزانی که امکان به کارگیری یافته‌های پژوهش را در موقعیت‌های مشابه دیگر نشان می‌دهد	وصف مفصل محیط و شرکت کنندگان و محدودیت‌های شرکت کنندگان، کفایت اطلاعات جمع‌آوری شده و مدت‌زمان صرف‌شده برای جمع‌آوری اطلاعات
اعتبار	قابلیت اطمینان	میزانی که انحصار یافته‌ها با زمان و مکان را نشان می‌دهد و نشان می‌دهد که در تبیین‌های مورد نظر ثبات وجود دارد	جزئیات مربوط به جمع‌آوری اطلاعات و اجرای آن، مستندسازی پژوهشگر در مورد داده‌ها و روش‌ها
عینیت	قابلیت تأیید	میزانی که نشان می‌دهد تا چه حد تفسیرهای صورت گرفته برآمده از نظر مصاحبه‌شوندگان است و تحت تأثیر سوگیری پژوهشگر نبوده	دلیل و مبنای انتخاب روش پژوهش و روش تحلیل

بحث و نتیجه‌گیری

پیش‌نیازها: شرکت کنندگان پیش‌نیازهایی را برای داشتن یک تجربه موفق از هم‌زمانی ازدواج با تحصیل لازم شمرده‌اند که عبارت‌اند از: مدارا و سازگاری، صبر، تعهد، همکاری و درک متقابل. از آنجا که همه زوج‌ها به دلایلی مانند تفاوت‌های شخصیتی و سبک زندگی متفاوت ناشی از تربیت‌یافتگی در خانواده‌های متفاوت، مشکلات مربوط به فرزندان، مشکلات مالی و مدیریت دخالت‌ها و تعامل با خانواده‌های مبدأ در مسیر زندگی خود کم‌وبیش با فراز و نشیب‌هایی مواجه می‌شوند و هیچ زندگی زناشویی و رابطه‌ای، حتی در ایدئال‌ترین حالت، بدون چالش و فراز و نشیب نخواهد بود، لذا مدارا و سازگاری نقش مهمی در مدیریت مسائل و مشکلات ایفا می‌کند و یکی از تأکیدات شرکت کنندگان پژوهش حاضر نیز متمرکز بر اهمیت مدارا و سازگاری بود. زن و شوهری که در رویارویی

با کوچک‌ترین چالش دچار یأس و ناامیدی می‌شوند نمی‌توانند کانون خانوادگی مستحکمی داشته باشند. این ویژگی در ازدواج‌هایی که هم‌زمان با تحصیل انجام می‌شوند اهمیت مضاعفی دارد، زیرا مسائلی، مانند دغدغه‌های تحصیلی و عدم وجود شغل و درآمد ثابت معمولاً زندگی دانشجویان متأهل را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برای مثال، این زوجها بخش اعظمی از وقتی را که می‌توانند در کنار یکدیگر سپری کنند و یا به تفریح و سرگرمی اختصاص دهند، صرف فعالیت‌های تحصیلی و حضور در کلاس‌های درس می‌کنند و یا به شغل‌های پاره‌وقت مشغول می‌شوند. در چنین شرایطی پذیرش و انطباق یافتن با وضع موجود نقش مهمی در کیفیت روابط زوجین و استحکام زندگی زناشویی خواهد داشت.

همچنین، تعهد از جمله مقوله‌هایی است که در یافته‌های پژوهش حاضر به منزله یکی از پیش‌نیازها و ملزومات موفقیت در ازدواج‌های هم‌زمان با تحصیل شناخته شده است. پای‌بندی به عهد و پیمان نسبت به همسر یکی از اساسی‌ترین ارکان ثبات و پایداری همه ازدواج‌هاست و در ازدواج‌های هم‌زمان با تحصیل نیز نقش مهمی در احساس تعلق زوجین و افزایش انگیزه آن‌ها برای عبور از دشواری‌ها دارد. همچنین، مشارکت‌کنندگان تأکید داشتند که «همکاری و درک متقابل» در موفقیت ازدواج‌های هم‌زمان با تحصیل، نقش مهمی ایفا می‌کند. زوجینی بیشتر احساس رضایتمندی دارند که با همکاری، درک متقابل و تعاون به کاهش تنش‌های ناشی از تداخل وظایف تحصیلی و ازدواج کمک می‌کنند. برای مثال، همسری که با مشاهده تلاش‌ها و استرس‌های همسر خود برای آمادگی برای دفاع از پایان‌نامه‌اش به کمک او می‌شتابد و باری از دوش او برمی‌دارد در مقایسه با همسری که چنین شرایطی را درک نکرده و بر ارضای توقعات خود اصرار می‌ورزد رضایتمندی و استحکام زناشویی بیشتری را ایجاد می‌کند.

ابعاد مثبت و رشدیافتگی: یکی دیگر از مقوله‌های اصلی که در کدگذاری‌های پژوهش حاضر به دست آمد، «ابعاد مثبت و رشدیافتگی» بود. تحلیل تجربه زیسته مشارکت‌کنندگان نشان داد که ازدواج هم‌زمان با تحصیل ابعاد مثبت فراوانی دارد، از جمله کسب استقلال و هویت‌یابی، هدف دار شدن زندگی، تمرکز ذهنی، تقویت انگیزه و تلاش، کسب اعتماد به نفس، تأمین عاطفی، تأمین جنسی، احساس آرامش و امنیت و رهایی از تنهایی و احساس تعلق داشتن، شناخت بهتر یکدیگر، استفاده از تجربیات تحصیلی و آموزه‌های تحصیلی در زندگی. یکی از مواردی که در صحبت‌های بیشتر شرکت‌کنندگان

وجود داشت، کسب استقلال و هویت‌یابی بود. از نظر بوئن^۱ (۱۹۸۷) یکی از مهم‌ترین نشانه‌های رشد و بلوغ «تمایز یافتگی» است و فرایند «تفکیک از خانواده مبدأ» در قالب ازدواج نقش مهمی در تمایز یافتگی افراد دارد، به نحوی که ناتوانی افراد در تفکیک خویشتن و ایجاد مرز عاطفی و هویتی با والدین گاهی به صورت ناتوانی در جدا شدن از خانواده مبدأ و مجرد طولانی مدت بروز می‌کند. ازدواج و تفکیک از خانواده مبدأ در سنین جوان تر می‌تواند نقش مهمی در تمایز یافتگی نسبی و کسب هویت مستقل ایفا کند، زیرا افراد به تدریج خود را عضو یک خانواده دو نفره جدید می‌دانند و به ویژه پس از تفکیک مکانی و آغاز زندگی در محلی غیر از خانه والدین، به تمایز یافتگی بیشتری می‌رسند. با ازدواج، زندگی افراد دگرگون می‌شود، مسئولیت اداره خانواده جدید را به عهده می‌گیرند و خود تصمیم‌گیرنده می‌شوند، در نتیجه به استقلال نسبی بیشتری دست می‌یابند و هویت مستقل تری کسب می‌کنند. یکی دیگر از ابعاد مثبت مطرح شده از سوی شرکت‌کنندگان، «تقویت انگیزه و اراده» است، زیرا هدفمندتر شدن زندگی و برنامه‌ریزی دوفره برای آینده خانواده جدیدی که تشکیل شده است، به زوجین جوان انگیزه و اراده بیشتری می‌دهد. همچنین، از نظر مشارکت‌کنندگان یکی از پیامدهای ازدواج در دوران دانشجویی، افزایش تمرکز و بهبود فعالیت‌های درسی است، زیرا آرامش ناشی از ازدواج و ارضای نیازهای عاطفی و جنسی به تمرکز فکری بیشتر منجر می‌شود. روشن است که فشار نیازهای عاطفی و جنسی مانعی برای تمرکز بر اهداف و فعالیت‌های درسی است و ازدواج تسهیلگر مهمی است. تحقیقات بسیاری نیز مؤید این واقعیت هستند که ازدواج و تأهل رابطه مستقیمی با دست‌آوردها و موفقیت‌های تحصیلی دانشجویان دارد. برای مثال، در یکی از مطالعات صورت گرفته مشخص شده است که دانشجویان مردی که در ابتدای شروع تحصیلات تکمیلی ازدواج کرده‌اند، به طور میانگین ۳۹ درصد بیشتر احتمال داشت که در سال تعیین شده و مقرر فارغ‌التحصیل شوند در واقع، آن‌ها ۰٫۳۲ سال زودتر تحصیلات خود را نسبت به مردان مجرد تکمیل کرده و به اتمام رسانده‌اند (غنیمتی و مهدوی، ۱۳۸۷). همچنین، به نژاد و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که ازدواج سبب افزایش تمرکز در آموزش و یادگیری می‌شود.

شرکت‌کنندگان به بعد مثبت دیگری اشاره کردند و آن این بود که در ازدواج هم‌زمان با تحصیل می‌توانند از تجربیات دوران تحصیلی یکدیگر استفاده کنند و به رشد

تحصیلی برسند. از نظر آن‌ها، تحصیلات آکادمیک و حضور در فضای علمی دانشگاه سبب شده تحلیل بهتری نسبت به مسائل داشته باشند و از آن در زندگی مشترک بهره‌مند شوند و برای افزایش کیفیت زندگی خود استفاده کنند. همچنین، برخی از مصاحبه‌شوندگان که هر دو دانشجوی بوده‌اند و در دانشگاه با یکدیگر آشنا شده و تصمیم به ازدواج گرفته بودند، داشتن فرصت برای آشنایی و شناخت بهتر یکدیگر را یکی از جنبه‌های مثبت ازدواج دانشجویی بر شمردند.

از سوی دیگر، تأثیر مثبت ازدواج بر اعتماد به نفس و افزایش روحیه شادابی و نشاط یکی دیگر از ابعاد مثبتی است که شرکت‌کنندگان به آن اشاره کردند. جوانانی که از رابطه جنسی بیشتر لذت می‌برند، عزت نفس بالاتر و احساس استقلال بیشتری دارند. از طرف دیگر، رابطه جنسی سالم میزان ابتلا به افسردگی را کاهش می‌دهد. کاهش افسردگی به نوبه خود سبب بهبود خلق و خو می‌شود، در نتیجه رابطه جنسی با کاهش افسردگی و بهبود خلق و خو تأثیر مثبتی در افزایش اعتماد به نفس فرد دارد (گالینسکی و سالنستین^۱، ۲۰۱۱). تحلیل قابل توجه دیگر در این زمینه این است که به نظر می‌رسد با توجه به رواج وابستگی‌های عاطفی به جنس مخالف و شیوع شکست‌های عاطفی در دانشجویان، وجود تعهد و احساس تعلق به یک حامی عاطفی و اجتماعی که فرد را از سایر روابط بی‌نیاز می‌سازد نقش مهمی در افزایش اعتماد به نفس و شادابی کسانی دارد که در دوره دانشجویی خود در تأهل به سر می‌برند.

تأمین نیاز جنسی و عاطفی یافته مهم دیگر پژوهش حاضر است که در مقوله ابعاد مثبت قرار داشت. تأکید مشارکت‌کنندگان بر تأثیرات مثبت ارضای نیازهای مذکور بر سلامت جسمی و روانی به یکی از مهم‌ترین کارکردهای ازدواج در زندگی بشر اشاره دارد. غریزه جنسی یکی از بنیادی‌ترین غرایز انسان‌هاست که طبق بسیاری از دیدگاه‌های مهم روان‌شناسی، مانند دیدگاه روان‌کاوی، نقش اساسی در عملکرد هر فرد دارد (هاوت^۲، ۲۰۰۵). این نیازها برای هر فرد ضرورت دارد و سرکوب طولانی‌مدت آن سبب کاهش سلامت فرد می‌شود. ناگفته پیداست که چنانچه فردی تحت فشار نیازهای جنسی باشد، ولی این نیاز را به مدت طولانی سرکوب کند به تدریج با پیامدهای منفی سرکوبی مواجه خواهد شد (فروید، ۱۹۰۵). ارضای نیاز جنسی برای همه افراد و در همه سنین کم‌وبیش مهم است، اما در دانشجویان که از یک سو در بازه سنی غلیان این نیاز هستند و از سوی

1. Galinsky & Sonenstein
2. Haute

دیگر، در فضای جامعه و دانشگاه با جنس مخالف سرو کار دارند، اهمیتی دوچندان دارد و به همین دلیل متأهل بودن در دوران دانشجویی می تواند نقش بسزایی در آرامش فرد ایفا کند. همین تحلیل در مورد نیازهای عاطفی نیز صدق می کند و ارضای نیازهای عاطفی در ازدواج های هم زمان با تحصیل نقش مهمی در افزایش بهداشت روانی، آرامش بیشتر، در امان بودن از شکست های عاطفی و تمرکز بر اهداف تحصیلی دارد.

چالش ها: شرکت کنندگان در این مطالعه، به شرح چالش های ازدواج هم زمان تحصیل نیز پرداختند. هزینه ها، اشتغال، مسکن، فرزنددار شدن، فشار تحصیلی، احساس عذاب وجدان و افسردگی، استرس و اضطراب، افزایش مسئولیت ها و فشار اجتماعی، همگی مظاهر چالش های پیش رو است. از اساسی ترین و پایه ای ترین مسائل زندگی، که با ورود به زندگی متأهلی نیز پررنگ تر خواهد شد و بر کمیت و کیفیت زندگی و حتی ارتباط بین زوجین نیز تأثیر دارد، بحث هزینه ها و مدیریت مربوط به آن است که عدم اطمینان به آینده شغلی و مشکلات عدیده اقتصادی نیز به این دغدغه دامن می زند. تأمین هزینه های زندگی، الزام وجود شغل و منبع درآمد را نشان می دهد و اشتغال به تحصیل فرصت اشتغال به کار به ویژه کار تمام وقت را محدود می سازد. از آنجا که در جامعه ایران، عموم فرزندان تا قبل از ازدواج در کنار خانواده خود زندگی می کنند و دارای حمایت های آن ها هستند، پس از ورود به دانشگاه و هم زمانی آن با ازدواج، فرصت و زمینه های لازم برای تأمین مسکن را نداشته و عموماً بدون حمایت خانواده ها در زمینه تأمین مسکن و مسائل مربوط به آن، دچار چالش های متعددی می شوند. یکی دیگر از چالش های پیش رو، فرزنددار شدن است، اگر چه فرزنددار شدن یکی از لذت بخش ترین اتفاقات زندگی فردی است، اما دغدغه زوجین را هم دوچندان می کند، لذا ممکن است فرد در اثر تأمین نیازهای فرزند خود، زمان کافی برای پرداختن به سایر مسئولیت ها را نداشته نباشد. تصمیم به ادامه تحصیل در دانشگاه، مستلزم پذیرش هزینه های آن اعم از کاهش تفریحات و سپری کردن زمان زیادی در روز برای شرکت در کلاس ها و مطالعه درس هاست که این مسئولیت ها با ورود هم زمان به زندگی متأهلی دوچندان شده و پیگیری اهداف شخصی، مانند ادامه تحصیل، اهداف مشترک و مسئولیت های همسر داری را سخت تر می کند. ورود به خانواده ای جدید و پذیرش نقش همسر، داماد و عروس در کنار سایر نقش ها، همچون فرزند خانواده بودن و عضوی از اجتماع و دانشجو بودن، مسئولیت هایی به نسبت بزرگ تر و جدی تر را به دوش هر یک از طرفین قرار می دهد که در گذشته تجربه آن را نداشته اند. این تجربه ها و مسئولیت های جدید و آزمون و خطاهای این راه، چالش های جدیدی را

پیش روی فرد قرار می‌دهد که یکی از این چالش‌ها، احساس بی‌کفایتی و عذاب وجدان و افسردگی از ناتوانی در انجام برخی از وظایف است. زندگی در دنیایی از تقابل مدرنیته و سنت در همهٔ زمینه‌ها، گسترش روزافزون زندگی صنعتی، استرس‌هایی را متوجه انسان امروزی می‌کند و وجود چندین مسئولیت هم‌زمان، همچون هم‌زمانی ازدواج و تحصیل، این استرس‌ها را تقویت می‌کند. فشارهای اجتماعی یکی دیگر از چالش‌ها و مسائلی است که شرکت‌کنندگان مطرح کرده‌اند، فشارهایی که از طرف جامعه و اطرافیان به آن‌ها وارد می‌شود و از نظر روانی آن‌ها را به هم می‌ریزد. برای نمونه، یکی از مصاحبه‌شوندگان بیان کرد که اطرافیان به او می‌گویند این همه درس خوانده‌ای که در خانه بمانی، کی می‌خواهید بچه‌دار شوید، بهتر نیست به امور خانه‌داری و زندگی‌ات برسی؟

راهکارها: شرکت‌کنندگان براساس تجربهٔ زیستهٔ خود معتقد بودند برای افزایش ابعاد مثبت و کاهش چالش‌ها در ازدواج‌های هم‌زمان با تحصیل، راهکارهایی وجود دارد که عبارت‌اند از: قناعت و برنامه‌ریزی مالی، حمایت خانواده‌ها، راهنمایی گرفتن از مشاوران با تجربه، ارائهٔ تسهیلات سازمانی و دانشگاهی و مدیریت زمان و برنامه‌ریزی. با توجه به هزینه‌ها و مخارج روزافزون، چه در زمینهٔ تحصیلی و چه در زمینهٔ ازدواج و تشکیل خانواده، قناعت و برنامه‌ریزی مالی برای گذراندن زندگی دانشجویان متأهل امری لازم و ضروری است. یکی از تأکیدات شرکت‌کنندگان این بود که کاهش سطح توقعات و مدیریت مخارج و هزینه‌ها نقش بسزایی در مدیریت چالش‌های ازدواج آن‌ها داشته است. از سوی دیگر، تشکیل خانواده برای جوان‌ترها، بدون حمایت خانواده‌ها در زمینه‌های مختلف اعم از کمک به تأمین هزینه‌ها، حمایت‌های عاطفی، به اشتراک گذاشتن تجارب زندگی و مراقبت از کودکان خردسال دشوار خواهد بود. لذا یکی از مواردی که بیشتر شرکت‌کنندگان به منزلهٔ راهکار مهمی برای غلبه بر دشواری‌های ازدواج هم‌زمان با تحصیل به آن اشاره کردند، حمایت خانواده‌ها بود. همچنین، شرکت‌کنندگان یکی از راهکارهای مهم برای غلبه بر چالش‌ها و مشکلات ازدواج هم‌زمان با تحصیل را استفاده از تجربه و دانش متخصصانی، مانند مشاوران و روان‌شناسان می‌دانستند. به اعتقاد آن‌ها فراز و فرودهای زندگی متأهلی مستلزم استفاده از علم افراد متخصص در این زمینه است تا ازدواج را تبدیل به بستری امن برای رشد و تحقق اهداف زوجین سازد. راهکار دیگری که همهٔ مشارکت‌کنندگان به آن اشاره کردند این بود که مسئولان دانشگاه‌ها و سازمان‌ها می‌توانند با برگزاری جشن‌های ازدواج دانشجویی، توسعهٔ هرچه بیشتر خوابگاه‌های متأهلی، تخفیف شهریه‌ها، اعطای وام ازدواج دانشجویی و اولویت دادن فرصت‌های شغلی

به دانشجویان متأهل توجه بیشتری کنند. همچنین، همراهی و درک شرایط دانشجویان متأهل از سوی استادان (مانند داشتن انعطاف در مهلت دریافت تکالیف) یکی دیگر از تجربیاتی بود که بسیاری از شرکت کنندگان از آن به منزله تجربه مثبت خود یاد کردند و آن را به منزله یکی از راهکارهای کمک به دانشجویان متأهل برای عبور راحت تر از چالش های این دوران معرفی کردند. همچنین، بررسی تجربه زیسته مشارکت کنندگان نشان داد که ازدواج در کنار تحصیل مسئولیت های زیادی را دربر دارد و حجم کارها را دوچندان می کند. برای اینکه مسئولیت ها و وظایف به درستی انجام شوند، وجود برنامه ریزی و مدیریت زمان لازم است؛ نظم و انضباط و برنامه ریزی سبب می شود تا زوجین بتوانند از زمان خود حداکثر استفاده را بکنند و از انجام کارهای بی اهمیت پرهیز کنند.

پژوهش حاضر متمرکز بر تجربه زیسته قشر مهمی از دانشجویان، یعنی دانشجویانی متأهل از هم زمانی تحصیل و ازدواج بود. ازدواج مرحله ای از زندگی است که همه جنبه های زندگی دانشجویان را تحت تأثیر قرار می دهد و کارکردهای مثبتی در زندگی دانشجویان داشته و زندگی آن ها را متحول می کند. ازدواج سازنده و رشد دهنده می تواند اعتماد به نفس، هویت مستقل، روحیه تعاون و احساس مسئولیت را بارور می سازد. نتایج پژوهش حاضر می تواند برای زوجین جوان و خانواده های آن ها و نیز متخصصان مرتبط با مسائل زوجین و مسئولانی که دغدغه حمایت و کمک به جوانان و رواج بیشتر ازدواج های آرامش بخش در جامعه را دارند، مفید باشد. حمایت مالی و معنوی خانواده ها، مسئولان دانشگاه ها، سازمان ها و ارگان های متولی امور فرهنگ و خانواده در کشور می تواند بار دشواری ازدواج هم زمان با تحصیل را برای زوجین کم تر و پتانسیل های مثبت و رشد دهنده آن را بیشتر کنند. در پایان، پژوهشگران بر خود لازم می دانند از زوجینی که در پژوهش حاضر شرکت کردند و به پرسش های مصاحبه پاسخ دادند سپاس گزاری کنند.

منابع

- آزاد ارمکی، ت. (۱۳۹۷). تغییرات، چالش ها و آینده خانواده ایرانی. تهران: تپا.
- اسکندری، ح. (۱۳۹۶). الگوی فرهنگی افسردگی در دانشجویان ایرانی با تأکید بر جنسیت و تأهل. *روانشناسی فرهنگی*، ۱ (۱)، ۴-۲۴.
- ایمان زاده، ع.، و علی پور، س. (۱۳۹۵). تجربه زیسته زنان مرند از مشکلات ازدواج زود هنگام. *مجله زن و فرهنگ*، ۱ (۳۰)، ۳۱-۴۶.
- بلالی، ا.، محبی، ف.، و حسینی، ش. (۱۳۹۶). واکاوی کیفی چالش های ایفای هم زمان نقش های دانشجویی و خانوادگی. *شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده*، ۱۹ (۷۵)، ۳۱-۶۲.

- بهاری، س. (۱۳۸۶). بررسی میزان رضایت زناشویی ازدواج‌های دانشجویی و عوامل مؤثر بر آن. *نوآوری‌های مدیریت آموزشی (اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی)*، ۲(۴)، ۲۷-۴۰.
- به‌نژاد، ب.، علی‌پور، ا.، باقری لنگرانی، ع.، مسجدی، م.، دشتی، ش.، نشاط‌آور، ر.، سمیعی، م.، و جعفری، ش. (۱۳۹۳). بررسی میزان تأثیر ازدواج بر آموزش و یادگیری دانشجویان دانشکده پزشکی شیراز در سال ۱۳۹۲. *فصلنامه مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد(ویژه نامه پانزدهمین همایش آموزش علوم پزشکی)*، ص ۲۴۴.
- خلجی‌نیا، ز.، عباسی، م.، و خاکی، ا. (۱۳۹۷). تجربه زیسته ازدواج دانشجویی: مطالعه پدیدارشناسی. *دانشگاه علوم پزشکی قم*، ۱۲ (۵)، ۷۹-۸۹.
- صفایی، ح.، و امامی، ا. (۱۳۷۶). *مختصر حقوق خانواده*. تهران: نشر دادگستر.
- طیبی‌نیا، م.، و رحمانی، ج. (۱۳۹۶). نحوه تعامل زنان در چالش نقش‌های چندگانه مورد مطالعه: زنان ساکن در شهر تهران که هم‌زمان شاغل، دانشجو، متأهل و دارای فرزند هستند. *مطالعات جنسیت و خانواده*، ۵ (۱)، ۱۳۳-۱۶۹.
- عباس‌زاده، م.، و نیکدل، ن. (۱۳۹۵). مطالعه بسترهای زمینه‌ساز تأخیر در ازدواج دختران با رویکرد پدیدارشناسی توصیفی. *زن در فرهنگ و هنر*، ۸ (۴)، ۴۹۳-۵۱۶.
- غنیمتی، ح.، و مهدوی، م. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر ازدواج دانشجویی بر روی ابعاد کارکردی عام نظام اجتماعی. *خانواده‌پژوهی*، ۴ (۱۶)، ۳۸۷-۴۰۵.
- Adebayo, D. O. (2006). Workload, social support and work-school conflict among Nigerian nontraditional students. *Journal of Career Development*, 33 (2), 125-141.
- Bowen, M. (1987). Family therapy in clinical practice. *The British Journal of Psychology*, 134(2), 25-39.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The Sage Handbook of Qualitative Research*. NewYork, NY: Sage Publications.
- Dixon, D. C. (2013). Christian spirituality and marital health: a phenomenological study of long-term marriages: a doctoral dissertation in counseling. Liberty University.
- Freud, S. (1905). Three Essays on the Theory of Sexuality. *The American Journal of Psychiatry*, 148(12), 1733-1735.
- Galinsky, A. M., & Sonenstein, F. L. (2011). The association between developmental assets and sexual enjoyment among emerging adults. *Journal of Adolescent Health*, 48(6), 610-615.
- Haute, P. V. (2005). Psychoanalysis and/as Philosophy? The Anthropological Significance of Pathology in Freud's Three Essays on the Theory of Sexuality and in the Psychoanalytic Tradition. *Journal of Natureza Humana*, 7(2), 359-374.
- Jones, G. (2004). Not "when to marry" but "whether to marry": The changing context of marriage decisions in East and Southeast Asia. In G. Jones & K. Ramdas (Eds), *University the Knot: Ideal and reality in Asian marriage*. Singapore: Singapore University Press.
- Rubel, B. S. (2004). *Exploring contributions of relational self to man's identity achievement*. PhD Dissertation. Marvin McDonald: Trinity Western University.
- Speziale, H. S., Strubert, H. J., & Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative*. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins.